

УДК 657.1

JEL Classification: R220, I000

Царук Василь

к.е.н.

ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів
і природокористування України»

м. Рівне, Україна

E-mail: vasil-caruk@ukr.net

ВІТЧИЗНЯНІ ТА ЗАРУБІЖНІ МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Анотація

Вступ. В ринковому середовищі кожний суб'єкт управління прагне отримати таку інформацію, яка б забезпечила йому можливість обґрунтування та прийняття ефективних управлінських рішень. Важливою складовою такої інформації є інформація про витрати. Витрати є однією з найважливіших економічних категорій, яка відображає інформацію, необхідну для формування ціни на виготовлений продукт, забезпечення та зростання прибутку, прийняття ефективних управлінських рішень.

Перехід ряду вітчизняних підприємств на міжнародні стандарти фінансової звітності та бухгалтерського обліку вимагає вдосконалення чинної облікової політики, методів і форм управління підприємством та його витратами.

Методи. Відповідно до поставленої мети використано діалектичний та системний підходи для дослідження методів обліку витрат; абстрактно-логічний метод для визначення найбільш перспективних методів обліку витрат.

Результати. На вітчизняних підприємствах найбільш широко використовується нормативний метод обліку витрат, особливістю якого є орієнтація на відносно стійкі і незмінні умови. Але в даний час на рівень витрат істотний вплив мають ринкові фактори, дія яких не може бути передбачена в рамках використання нормативного методу, що обумовлює необхідність практичної обробки більш різноманітного методичного апарату обліку витрат. Іноземний досвід перекоонує в ефективності застосування багатьох нових методів обліку витрат на вітчизняних підприємствах.

Перспективи. Дослідження вітчизняних і зарубіжних методів обліку витрат необхідне для подальшого удосконалення обліку витрат в Україні. Запропоновані в дослідженні рекомендації і пропозиції сприятимуть підвищенню ефективності управління витратами на вітчизняних підприємствах завдяки використанню зарубіжного досвіду обліку витрат.

Ключові слова: витрати, облік витрат, нормативний метод, позамовний метод, попередільний метод, директ-костинг, стандарт-костинг, кайзен-костинг, таргет-костинг, бенчмаркетинг

Вступ.

У господарській діяльності підприємства витрати відіграють досить важливу роль. При цьому ключове значення має не стільки загальний рівень витрат, понесених у процесі здійснення діяльності підприємства, скільки їх структура, методи обліку витрат, тобто інформація, за якою можна виявити особливості та недоліки проведеної діяльності, а також визначити стратегію її розвитку і потенційні ризики.

Наближення перспективи вступу України до Європейського Союзу передбачає перебудову національних нормативно-правових стандартів фінансового обліку, реформування чинної системи ведення бухгалтерського обліку, приведення у відповідність з міжнародними вимогами складання фінансових звітів. Перехід ряду підприємств на міжнародні стандарти фінансової звітності та бухгалтерського обліку вимагає вдосконалення чинної облікової політики, методів і форм управління підприємством та його витратами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблема організації та методики обліку витрат, а також їх інформаційного забезпечення в системі управління підприємством була і залишається об'єктом пильної уваги як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Вітчизняні та зарубіжні методи й процеси обліку витрат досліджують такі науковці, як І. Белова, Р. Бруханський, О. Гудима, С. Голов, К. Друрі, Л. Дороженко, О. Корольова, І. Лепетан, Є. Мних, М. Палюх, В. Сопко, Н. Тарасенко, Ю. Товстопят, І. Фаріон та ін.

Разом з тим, у вітчизняних наукових працях немає єдності у підходах до класифікації методів обліку витрат. Наприклад, проф. В. В. Сопко поділяє методи бухгалтерського обліку витрат процесу виробництва за такими ознаками: однопередільний і багатопередільний, нормативний і ненормативний, безнапівфабрикатний та напівфабрикатний [7]. Бруханський Р. Ф. і Скирпан О. П. пропонують класифікацію, яка враховує технологічні й організаційні особливості процесу виробництва з орієнтацією на повноту відображення витрат в обліку та залежно від контролю за нормами витрат: методи обліку повної і неповної собівартості, нормативної та фактичної собівартості, позамовний і попроцесний і т.д. [1, с. 299-312]. Фаріон І.Д. та Писаренко Т.М. виокремлюють такі методи обліку витрат: подетальний, за окремими виробами, за групами виробів, за замовленнями, за процесами, за виробництвами [10, с.149].

В зарубіжній практиці використовують такі методи обліку витрат, як директ-костинг, стандарт-костинг, метод АВС, кайзен-костинг, кост-кілінг, таргет-костинг, бенчмаркетинг тощо.

Мета.

Метою статті є дослідження особливостей та відмінностей вітчизняних і зарубіжних методів обліку витрат, обґрунтування доцільності використання вітчизняними підприємствами таких методів обліку витрат, як директ-костинг, стандарт-костинг, таргет-костинг, кайзен-костинг.

Методологія дослідження.

Відповідно до поставленої мети використано діалектичний та системний підходи для дослідження особливостей та відмінностей вітчизняних і зарубіжних методів обліку витрат; абстрактно-логічний метод для теоретичних узагальнень і обґрунтування шляхів вдосконалення обліку витрат на вітчизняних підприємствах.

Результати.

Витрати є однією з найважливіших економічних категорій, яка відображає інформацію, необхідну для формування ціни на виготовлений продукт, забезпечення та зростання прибутку підприємства, прийняття ефективних управлінських рішень.

В умовах ринкових відносин ефективність управління в значній мірі залежить від рівня кваліфікації управлінського персоналу, а також повноти та якості інформаційного забезпечення. Ефективність діяльності перш за все залежить від зниження витрат на одиницю продукції, збереження та підвищення її якості.

Враховуючи вид економічної діяльності підприємства і тип виробництва, особливості виробничого і технологічного процесу та інші організаційні моменти в управлінні та виробництві, визначаються методи обліку витрат на виробництво продукції та калькулювання її собівартості.

До основних завдань обліку витрат на виробництво конкретного підприємства відносяться:

- інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень з врахуванням їх економічних наслідків;
- нагляд та контроль за фактичним рівнем витрат у співвідношенні з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень і формування економічної стратегії на майбутнє;
- обчислення собівартості продукції, що випускається, для оцінки готової продукції і розрахунку фінансових результатів;

- виявлення і оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів тощо [8].

Для розрахунку собівартості продукції використовують методи обліку витрат. Метод обліку витрат – це сукупність способів відображення, групування та систематизації даних про витрати, що забезпечують досягнення визначеної мети, вирішення конкретного завдання [5, с. 1020].

Вибір методу обліку витрат основним чином залежить від об'єкта витрат. Об'єктом витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат [6].

Вітчизняні підприємства за вибором об'єкта обліку найчастіше використовують такі методи обліку витрат: нормативний, позамовний, попередільний [9].

Найбільш прогресивним методом є нормативний. Основні завдання, що стоять перед нормативним методом: своєчасне запобігання нераціональному використанню ресурсів та оперативний аналіз витрат на виробництво.

Для нормативного методу характерним є те, що за кожним видом виробу на підприємстві відповідно до чинних норм і кошторисів витрат складають попередню калькуляцію нормативної собівартості виробу, тобто калькуляція собівартості обчислюється за нормами матеріальних і трудових витрат [2, с.73]. Норми можуть змінюватися залежно від освоєння виробництва і поліпшення використання матеріальних і трудових ресурсів. Як правило, цей метод використовується на підприємствах оброблювальних галузей промисловості з великосерійним і масовим виробництвом, де виробляється складна і різноманітна продукція.

Основний недолік нормативного методу – у неправильному обліку відхилень фактичних витрат від норм. Перевагами нормативного методу є можливість поточного контролю за витратами та можливість аналізу причин і винуватців відхилень.

Слід зауважити, що причинами відсутності нормативного методу обліку витрат на багатьох вітчизняних підприємствах є недостатня участь керівників і спеціалістів, а також нерозуміння переваг застосування цього методу. Тобто такі причини можна поділити на дві групи: організаційні та методологічні. Причини організаційного порядку зводяться, як правило, до суб'єктивного підходу щодо впровадження нормативного методу обліку витрат. До причин методологічного характеру належить зокрема недостатнє використання необхідної для прийняття управлінських рішень інформації про витрати виробництва [5, с. 1023].

Нормативний метод розроблений як аналог методу «стандарт-кост». Подібним для цих двох методів є попереднє нормування витрат, здійснення окремого обліку та контролю витрат на виробництво за чинними нормами й відхиленнями від норм за місцями їх виникнення і за центрами відповідальності, систематичне узагальнення відхилень від норм з метою використання інформації про відхилення для оперативного усунення негативних явищ у виробничому процесі. Однак ці два методи не є ідентичними і мають суттєві з погляду їх застосування відмінності. До суттєвих відмінностей належать такі: при застосуванні «стандарт-кост» не здійснюється відокремлений облік змін норм витрат, оскільки норми витрат встановлюються на тривалий період і переглядаються тільки при істотних змінах в організації виробництва; можливість застосування різних норм витрат за їх видами (в тому числі жорстких, таких, які важко здійснити, «ідеальних норм»); ведення обліку відхилень від норм на окремому рахунку за кожною статтею витрат; накопичення відхилень від норм витрат протягом звітного періоду на відповідних рахунках та їх подальше списання на фінансові результати [3, с.80].

Сутність позамовного методу полягає в тому, що усі прямі витрати (витрати основних матеріалів, зарплата основних виробничих робітників) обліковують у розрізі встановлених статей калькуляції за окремими виробничими замовленнями. Інші витрати обліковують за місцями їх виникнення і включають у собівартість окремих замовлень відповідно до встановленої бази розподілу. Цей метод застосовують при одиничному або дрібносерійному виробництві, при виробництві складної та великої продукції, при виробництві з тривалим виробничим циклом (наприклад, в машинобудуванні, суднобудуванні, літакобудуванні, меблевій промисловості тощо).

Його можна застосовувати лише в тому випадку, коли основні матеріали, основну зарплату виробничих робітників та інші прямі витрати можна легко ідентифікувати з конкретною продукцією, роботами чи послугами. Основний недолік цього методу – відсутність оперативного контролю за рівнем витрат, складність і громіздкість інвентаризації незавершеного виробництва.

Якщо витрати виробництва не можуть бути повністю віднесені до окремого замовлення або до деяких з них, використовують попередільний метод або комбінацію позаомовного і попередільного.

Попередільний метод застосовується у виробництвах з однорідною за вихідною сировиною, матеріалом і характером обробки масовою продукцією, а також у виробництвах з комплексним використанням сировини. Особливістю таких виробництв є наявність технологічних стадій, що одержали назву переділів. Облік витрат ведеться за калькуляційними статтями витрат у розрізі видів або груп продукції по переділах, навіть якщо в одному переділі отримують продукцію різних видів [2, с.73].

Важливо відмітити, що при застосуванні попередільного методу використовуються елементи нормативного методу шляхом систематичного визначення суми відхилень фактичних витрат від встановлених (поточних норм), а також причини змін цих норм. Відхилення фактичних витрат від діючих (поточних) норм (наднормативні виробничі витрати) відносять на собівартість реалізованої продукції відповідно до пункту 11 П(С)БО 16 [6].

В зарубіжній практиці використовують такі методи обліку витрат: директ-костинг, стандарт-костинг, метод ABC, кайзен-костинг, кост-кілінг, таргет-костинг, LCC-аналіз, бенчмаркетинг.

Систему директ-костинг широко застосовують у країнах з ринковою економікою, вона являє собою метод зрізаної (неповної) собівартості. Згідно із цим методом обліку й калькулювання виробничі витрати поділяють на змінні та постійні. При цьому постійні витрати вважають витратами поточного періоду, не відносять на собівартість, не розподіляють між виробами (об'єктами калькулювання), а прямо відносять на результати господарської діяльності (збитки). Облік витрат і визначення собівартості готової продукції ведуть тільки за змінними витратами. За змінними витратами оцінюють незавершене виробництво та залишки готової продукції [4].

Система стандарт-костинг являє собою нормативний метод обліку витрат. Ця система обліку витрат з'явилася в США на початку XX ст. Американський досвід запозичили і нині використовують багато країн світу. Цей метод забезпечує даними про витрати, які можуть бути використані в різних цілях, наприклад, при оцінюванні запасів, плануванні, контролі за витратами, при прийнятті рішень і оцінюванні результатів виконання робіт. Згідно із цим методом обліку й калькулювання виробничі витрати поділяють на змінні та постійні. При цьому постійні витрати вважають витратами поточного періоду, не відносять на собівартість, не розподіляють між виробами, а прямо відносять на результати господарської діяльності (збитки). Облік витрат і визначення собівартості готової продукції ведуть тільки за змінними витратами. За змінними витратами оцінюють незавершене виробництво та залишки готової продукції [5].

Метод ABC, або облік витрат за видами діяльності, передбачає, що діяльність підприємства розглядають як сукупність процесів або робочих операцій, а суму витрат за відповідний період чи на виготовлення певного виду продукції визначають додаванням усіх здійснених витрат за кожним процесом і господарською операцією. Виник у США в 1960-х рр. Вже тоді було зрозуміло, що стандарт-костинг як система обліку витрат і калькулювання собівартості продукції за повними витратами не відповідає реаліям виробництва щодо точності та справедливості розподілу накладних витрат на відповідну продукцію. Метод ABC-калькулювання нині розглядають як один з найперспективніших методів управління витратами. Недоліками цього методу є його складність і трудомісткість [3, с.83]. Найбільш ефективно ABC-метод можна застосовувати на тих підприємствах, де велика питома вага непрямих накладних витрат.

Метод калькулювання кайзен-костинг виник у Японії і набуває дедалі більшого поширення на підприємствах США та Європи. Його використовують як механізм зниження та управління

витратами. Передбачає вдосконалення витрат, в якому мають брати участь усі без винятку працівники – менеджери і робітники. Цей підхід дає змогу кожному працівнику, пов'язаному з процесом виробництва, зробити свій внесок у скорочення витрат.

Одним з найжорсткіших методів управління витратами є кост-кілінг [11]. Результатом його застосування є зменшення витрат на оплату праці і, як наслідок, скорочення штату працівників, вивільнення і продаж невикористовуваних або маловикористовуваних активів, повне або практично повне зменшення витрат на соціальну сферу. Метою кост-кілінгу є швидке скорочення всіх витрат підприємства без шкоди для його діяльності й перспектив розвитку. Крім того, кост-кілінг орієнтований більшою мірою на витрати, що виникають і у внутрішньому, і в зовнішньому середовищі. Перевагою кост-кілінгу є те, що він дає змогу швидко скоротити витрати підприємства, а недоліками – жорсткість, бо він передбачає зменшення витрат на заробітну плату і скорочення персоналу; використання його час від часу або лише по окремих підрозділах підприємства не дасть очікуваних результатів.

Таргет-костинг – система обліку витрат на основі цільової ціни. Цей метод передбачає розрахунок цільової собівартості продукції виходячи з попередньо встановленої на основі маркетингових досліджень ціни реалізації за виключенням прибутку, який планує отримати фірма. Отримавши таку величину, розробники нової продукції працюють над проектуванням її виробництва, маючи конкретне завдання по її собівартості. А в процесі виробництва такої продукції облік повинен забезпечити менеджерів інформацією про дотримання рівня цільової собівартості.

Позамовний, попроцесний, метод неповних витрат та ряд інших пов'язані з поданням калькуляційних даних після того, як дія відбулася, а таргет-костинг передбачає витрати, які очікуються в майбутньому, і визначає, як вони вплинуть на рівень рентабельності виробу.

LCC-аналіз (Life Cycle Costing), або розрахунок витрат за етапами життєвого циклу продукції, застосовується в стратегічному управлінні, тому що охоплює період у кілька років. Це єдиний метод управління витратами, який передбачає врахування впливу інфляції через дисконтування грошових потоків у прийнятті рішень [4]. LCC-аналіз доцільно використовувати підприємствам, які виробляють асортимент нестандартної продукції та перебувають у нестабільній щодо параметрів попиту ніші ринку.

Серед нових методів управління витратами – бенчмаркінг витрат. Цей метод являє собою спосіб оцінки стратегій і цілей роботи організації порівняно з успішними підприємницькими організаціями для визначення свого місця на конкретному ринку [11]. Перевагами бенчмаркінгу витрат є відсутність потреби у винаході власних способів зменшення витрат і вдосконалення процесів у діяльності підприємства, тому що це вже зроблено лідером ринку або підприємством, взятим за зразок; можливість комбінування різних методів, що забезпечили успіх у зменшенні витрат іншим підприємствам. Цей метод можуть використовувати підприємства, яким необхідно прийняти рішення щодо свого позиціонування на ринку й вибору стратегії розвитку. Крім того, дослідивши процес формування витрат на еталонних підприємствах – лідерах галузі, використовуваних управлінських орієнтирів і методів управління витратами, можна поступово поліпшити управління витратами, ґрунтуючись на їх досвіді й технологіях.

Дослідження практичного застосування методів обліку витрат показує, що на практиці вкрай рідко кожен із названих методів і підходів впроваджується у чистому вигляді. Різні цілі, переслідувані підприємствами, та особливості їх господарської діяльності зумовили появу великої кількості комбінацій базових методів обліку витрат у рамках однієї класифікаційної форми. Так, використовуючи обчислення повних витрат (absorption-cost system), менеджери можуть вважати основою стандартні витрати (standart-cost system) і застосовувати все це у поєднанні або з попроцесним методом (process-cost system), або із позамовним методом (job order-cost system). У даний час значно скоротилася частка підприємств, які застосовують один метод обчислення витрат без поєднання його з іншими.

Згідно з Методичними рекомендаціями бухгалтерського обліку, розробленими відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, на вітчизняних підприємствах доречно

використовувати систему, яка відкриває нові можливості для вдосконалення обліку і аналізу витрат – директ-костинг. Цю систему досить широко використовують у країнах з ринковою економікою. Проте в Україні застосування системи директ-костинг запроваджується дуже повільно [2, с.74]. Першочергові проблеми, які потрібно вирішити для того, щоб запровадити в дію цю систему, такі:

- перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку всіх вітчизняних підприємств;
- удосконалення управлінського обліку на підприємствах України;
- реформування облікової політики підприємств, зокрема точний розподіл витрат на постійні та змінні.

На вітчизняних підприємствах, котрі застосовують директ-костинг, періодично трапляються «програмовані» помилки, причиною яких є неточність у розподілі змінних і постійних витрат. До змінних витрат, як правило, зараховують всі прямі витрати, а до умовно-постійних – загальновиробничі та невиробничі. Вихід із цієї ситуації може бути таким: кожне підприємство має проводити калькулювання собівартості продукції за повними витратами, встановлювати фактичну (реальну) собі вартість одиниці продукції за всією номенклатурою виробів, що випускаються, і аналізувати фактичну (реальну) собівартість виробів порівняно з плановою чи нормативною, а також з відпускними цінами.

Нині система директ-костинг трансформована у систему за назвою верибл-костинг, де до витрат на продукцію зараховують не тільки прямі змінні витрати, а й змінні накладні.

В Україні нині поширеним є нормативний метод обліку витрат. Проте слід відмітити, що нормативний метод витрат буде лише тоді найбільш ефективним, коли він повністю відповідатиме зразку стандарт-кост. Це має передбачати оперативне планування витрат, їхній облік на бухгалтерських рахунках за нормативними документами з одночасним відображенням відхилень у фінансових результатах. В нашій державі для широкого застосування цієї методики слід урахувати два моменти:

- 1) щоб управлінці мали намір одержувати таку інформацію;
- 2) морально і матеріально зацікавити працівників бухгалтерії у виконанні цієї роботи.

Проте бажання управлінців та зацікавленості працівників бухгалтерії недостатньо. Потрібні також активна участь власників підприємства, які мали б змінити організацію виробничого процесу, розуміння необхідності та важливості функціонування нормативного методу (аналогу стандарт-косту) на підприємстві з боку всіх його працівників (або більшості з них), також необхідно досягти злагодженості у діях на рівні вищої, середньої та нижчої ланок управління цим методом.

Доцільно звернути увагу на досвід американських фірм, які застосовують переважно дві системи обліку виробничих витрат і калькуляції собівартості продукції: систему обліку витрат за замовленням та систему обліку витрат за процесами. Перша з них майже відповідає методам обліку витрат за замовленням, а друга – методу обліку затрат на виробництво. Обидві системи обліку затрат на виробництво, які застосовуються в промислових фірмах США, за своїми функціями значно ширші, ніж методи обліку витрат в Україні, оскільки поряд з обліком витрат і обчисленням собівартості одиниці продукції вони включають також контрольну і аналітичну функції за статтями затрат виробництва [4].

Сучасні ринки є нестабільними, технології прогресують і попит на продукцію постійно змінюється. Тому доцільно застосовувати на вітчизняних підприємствах систему таргет-костинг, яка відповідає вимогам стратегічного управління витратами та враховує зовнішні фактори впливу на параметри виробничої діяльності. Практика сучасних Японських компаній свідчить, що в комплексі із таким елементом управління витратами як кайзен-костинг, система таргет-костинг дозволяє значно скоротити витрати підприємств. Ці обидві системи прагнуть до скорочення витрат, але на різних стадіях створення продукції: таргет-костинг – на стадії проектування і розробки, кайзен-костинг – на стадії виробництва. В традиційних галузях, продукція яких характеризується довготривалим життєвим циклом, основна увага приділяється саме кайзен-костингу, а в інноваційних галузях з коротким життєвим циклом продуктів, що виробляються, на перше місце

висувається таргет-костинг.

Головною ж умовою зниження витрат є направлення зусиль на досягнення цієї мети всіх учасників виробничого процесу. Цього можна досягти лише за належної мотивації скорочення витрат. Якщо власники безумовно зацікавлені в зменшенні собівартості продукції, для менеджерів це є функціональними обов'язками, то заохочення працівників на багатьох підприємствах України практично відсутнє. Низький рівень заробітної плати, соціальна незахищеність працівників не може викликати їх зацікавленості в ефективному використанні ресурсів підприємства, а скоріше навпаки спонукає до зловживань. Отже, основною складовою успішного використання будь-яких інструментів зниження витрат є забезпечення такої функції управління, як мотивація.

Висновки і перспективи.

Всі методи обліку витрат покликані забезпечувати управлінців інформацією такого виду, яка б дозволила контролювати витрати та сприяти їх скороченню. Розглянуті зарубіжні методи обліку витрат є надзвичайно прогресивними і їх доцільно впроваджувати в Україні.

Згідно з Методичними рекомендаціями бухгалтерського обліку, розробленими відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, на вітчизняних підприємствах доречно використовувати систему, яка відкриває нові можливості для вдосконалення обліку і аналізу витрат – директ-костинг.

В Україні нині досить поширеним є нормативний метод обліку витрат. Проте він буде лише тоді ефективним, коли відповідатиме зразку стандарт-кост. Для сучасних підприємств також надзвичайно актуальним є завдання здешевлення продукції на основі запровадження нових прогресивних технологій. Без виконання цієї умови вони просто не витримають конкуренції з боку іноземних товаровиробників. Тому доцільно використовувати в процесі стратегічного управління витратами вітчизняних підприємств елементи системи таргет-костинг (в інноваційних галузях з коротким життєвим циклом продуктів) і системи кайзен-костинг (в традиційних галузях, продукція яких характеризується довготривалим життєвим циклом).

На застосування того чи іншого методу обліку витрат суттєвий вплив мають особливості технологічного процесу. Разом з тим, застосування найпередовіших методів обліку не дасть бажаних результатів, якщо в їх скороченні не будуть зацікавлені всі виконавці, що приймають участь у виробничому процесі.

Список використаних джерел:

1. Бруханський Р. Ф., Скирпан О. П. *Бухгалтерський облік*. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 444 с.
2. Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду. *Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво*. 2014. № 2. С.72-76
3. Корольова О. І. Облік витрат виробництва: проблеми та перспективи. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. Випуск 1. С.79-90
4. Лепетан І. Методи обліку витрат: вітчизняний та зарубіжний досвід. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_2_2014_12_16/metodi_obliku_vitrat_vitchiznjanij_ta_zarubizhnij_dosvid/75-1-0-1147 (дата звернення : 02.02.2017).
5. Пастернак О. П. Вибір методів обліку витрат основної діяльності для потреб управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 5. С.1019-1024. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/207.pdf> (дата звернення : 05.02.2017).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затв. Наказом МФУ від 30.11.2001 № 559. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення : 03.02.2017).
7. Сопко В., Гуцайлюк З., Щирба М., Бенько М. *Бухгалтерський облік: навч. посібник*. Тернопіль : Астон, 2005. 496 с.
8. Сук Л. К., Сук П. Л. *Фінансовий облік: Навч. посібник*. Київ : Знання, 2016. 663 с.
9. Товстопят Ю., Чернишова Н. Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції. *Податковий кодекс*. 2014. № 22. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nk/2014/november/issue-22/article-3441.html>
10. Фаріон І. Д., Писаренко Т.М. *Управлінський облік: Підручник*. Київ : Центр учбової літератури, 2012.

792 с.

11. Шматковська Т. Альтернативні варіанти вибору методів калькулювання собівартості за стадіями життєвого циклу продукції в системі управління необоротними активами підприємства на інноваційних засадах. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 1. С. 189-203.

Статтю отримано: 12.04.2017 / Рецензування 12.05.2017 / Прийнято до друку: 28.05.2017

Vasyl Tsaruk
Ph.D. (in Economics)
Rivne College of the National University of Bioresources
and Nature Management of Ukraine
Rivne, Ukraine
E-mail : vasil-caruk@ukr.net

DOMESTIC AND FOREIGN METHODS OF COST ACCOUNTING: COMPARATIVE CHARACTERISTICS

Abstract

Introduction. In a market environment, each management entity aspires to receive such information that would provide him with the opportunity of substantiation and acceptance of effective managerial decisions. An important part of such information is the cost information. Expenses are one of the most important economic categories, which reflect the information necessary for the formation of the price of the manufactured product, provision and profit growth, and the adoption of effective management decisions.

The transition of a number of domestic enterprises to the international standards of financial reporting and accounting requires improvement of the current accounting policy, methods and forms of management of the enterprise and its expenses.

Methods. Dialectical and systematic approaches are used according to the goal to study cost accounting methods; abstract and logical method for determining the most promising methods of cost accounting.

Results. The normative method of cost accounting, the peculiarity of which is the orientation to relatively stable and immutable conditions, is used the most widely at domestic enterprises. But at present, market factors, the effect of which can not be foreseen within the framework of the use of the normative method, which necessitates the practical processing of a more diverse methodical cost accounting device, has a significant impact on the level of expenses. Foreign experience proves the effectiveness of many new methods of accounting for costs at domestic enterprises.

Discussion. Research of domestic and foreign methods of cost accounting is necessary for further improvement of cost accounting in Ukraine. The recommendations and proposals proposed in the study will contribute to increasing the efficiency of cost management at domestic enterprises through the use of foreign experience in cost accounting.

Keywords: costs, cost accounting, normative method, order method, preliminary method, direct-costing, standard-costing, kaizen-costing, target-costing, benchmarking.

References

1. Bruhans'kyj, R. F., & Skyran, O. P. (2014). *Buhgalters'kyj oblik* [Accounting]. Ternopil' : TNEU.
2. Dorozhenko, L. I. (2014). Suchasni metody obliku vytrat u konteksti zarubizhnogo dosvidu [Modern methods of cost accounting in the context of foreign experience]. *Derzhava ta regiony. Ser.: Ekonomika ta pidpryjemnyctvo*. 2014. № 2. S.72-76
3. Korol'ova O. I. Oblik vytrat vyrobnyctva: problemy ta perspektyvy [Accounting of production costs: problems and prospects]. *Ekonomika ta upravlinnja na transporti*. 2015. Vypusk 1. S.79-90
4. Lepetan, I. (2014). Metody obliku vytrat: vitchyznjanij ta zarubizhnyj dosvid [Cost accounting methods: domestic and foreign experience]. Retrieved from http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_2_2014_12_16/metodi_obliku_vytrat_vitchyznjanij_ta_zarubizhnij_dosvid/75-1-0-1147
5. Pasternak, O. P. (2015). Vybir metodiv obliku vytrat osnovnoi' dijnal'nosti dlja potreb upravlinnja [The choice of methods for recording the costs of core activities for management needs]. *Global'ni ta nacional'ni problemy ekonomiky*, 5, 1019-1024. Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/207.pdf>
6. Polozhennja (standart) buhgalters'kogo obliku 16 «Vytraty». [Position (standard) of accounting 16

"Expenses". Ministry Finance of Ukraine Act, 559] (1999). Retrived from <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Sopko, V., Gucajliuk, Z., Shhyrba, M., & Ben'ko, M. (2005). *Buhgalters'kyj oblik* [Accounting]. Ternopil : Aston.

8. Suk, L. K., & Suk, P. L. (2016). *Finansovij oblik* [Financial Accounting]. Kyi'v : Znannja.

9. Tovstopjat Ju., Chernyshova N. (2014). Metody obliku vytrat vyrobnyctva ta kal'kuljuvannja sobivartosti produkciï [Methods of accounting for production costs and calculating the cost of production]. *Podatkovyj kodeks*, 22. Retrived from <https://i.factor.ua/ukr/journals/nk/2014/november/issue-22/article-3441.html>

10. Farion, I. D., & Pysarenko, T.M. (2012). *Upravlins'kyj oblik* [Managerial Accounting]. Kyiv : Centr uchbovoi' literatury.

11. Shmatkovs'ka T. (2016). Al'ternatyvni varianty vyboru metodiv kal'kuljuvannja sobivartosti za stadijamy zhyttjevogo cyklu produkciï v systemi upravlinnja neoborotnymy aktyvamy pidpryjemstva na innovacijnyh zasadah. [Alternative options for selecting methods for calculating the cost of production stages in the life cycle of products in the system of management of irreversible assets of the enterprise on an innovative basis]. *Naukovyj visnyk Odes'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universytetu*, 1, 189-203.

Received: 04.12.2017 / Review 05.12.2017 / Accepted 05.28.2017

